

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

UMETNOSTNA ZGODOVINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Četrtek, 4. junij 2009

SPLOŠNA MATURA

1. IKONOGRAFIJA – KRISTOLOŠKA

- A) 1 – Kristus Dobri pastir, 2 – Križani, 3 – Maestas Domini. (3 točke)
- B) Gre za križanega Kristusa, poudarjeno je njegovo trpljenje, telo je izmučeno, oči zaprte, močno so izražene rane. (2 točki)
- C) Kristus Dobri pastir; gre za starokrščanski motiv, ki kaže odraslega Kristusa, ko pase ovce. Simbolično predstavlja Kristusa kot pastirja in varuha kristjanov, ki jih predstavljajo ovčice. Motiv je prenos antičnega tipa Orfeja, ki z igranjem na liro vpliva na vse okrog sebe. (3 točke)
- D) Orel simbolizira evangelista Janeza, krilati človek (angel) evangelista Mateja, krilati vol evangelista Luka, krilati lev evangelista Marka. (4 točke)
- E) Slikar je dogodek upodobil na žanrski način, Kristus je predstavljen kot preprost človek, sedi za gostilniško mizo v družbi preprostih ljudi, slikar je njegov lik izpostavil s svetlobo (chiaroscuro, kletna svetloba), (baročni) realizem, tihožitni motiv na mizi. (3 točke)
- F) Poklicanje sv. Mateja; upodobljen je trenutek, ko Kristus v krčmi pokliče dotedanjega mitničarja Mateja, naj se odreče ukvarjanju z denarjem in sledi njegovemu nauku. (3 točke)

2. POZNAVANJE OBDOBJA

- A) Mezopotamska civilizacija/kultura; Sumerci; Babilonci; Asirci. (4 točke)
- B) Idealizacija; tipizacija; veličastnost; značilna frizura in pokrivala. (3 točke)
- C) Prizor predstavlja vladarja na lovu na leve; predstavlja ga kot spretnega in neustrašnega lovca; relief naj povečuje vladarja. (3 točke)
- D) Vladarjevo palačo (citadelo); palača je poleg prostorov, v katerih je prebival vladar, obsegala še slavnostno (prestočno) dvorano, v kateri je sprejemal podanike, prostore za člane njegovega "dvora", služabnike, svetišče, kašče, trge in različne dvorane; vse skupaj je bilo obdano z močnim obzidjem. (3 točke)
- E) Utrjena mestna vrata (Ištartina vrata); Babilon; položena – glazirana keramika. (3 točke)
- F) Hamurabijeva stela; vladar Hamurabi od boga sonca (Šamaša) prejema oblast. (2 točki)

3. POZNAVANJE OBDOBJA

- A) Razvoj vse bolj realističnega portreta, ki ne prikazuje le fizičnih značilnosti posameznika, temveč odseva tudi njegov značaj, funkcijo in starost; slavnostna funkcija. (3 točke)
- B) Relief; slavaloki, slavnostni stebri, sarkofagi, nagrobni spomeniki, oltar. (3 točke)
- C) Ugrabitev Evrope; bog Zeus se je zaljubil v kraljevo hčerko Evropo in se ji je približal v podobi belega bika. Ko jo je zvalil, da se usede nanj, jo je čez morje odnesel v neznano deželo – Evropo. (3 točke)
- D) Mozaik; stensko slikarstvo, knjižno slikarstvo, tabelno slikarstvo. (3 točke)
- E) Mitra.
Bog Mitra, ki za noge vleče bika – simbol zla, predstavlja dobro; boj Mitre z bikom simbolizira boj dobrega in zlega, Mitrova zmaga pa zagotavlja prevlado dobrega nad slabim. (3 točke)
- F) Ljubljana, Ptuj, Šempeter, Celje, Vrhnika, Krško, Kranj, Hrušica. (3 točke)

4. POZNAVANJE ARHITEKTURNIH TIPOV

- A) (Rimska) bazilika; rimska umetnost; namenjena trgovanju, javnim shodom. (3 točke)
- B) Tri- ali večladijska longitudinalna cerkev, glavna ladja je še enkrat širša in višja kakor stranske ladje, zaključuje se z eno ali več apsidami, poseben tip osvetlitve – t. i. bazilikalna svetloba (skozi okna glavne ladje), odprto ostrešje, skromna zunanost in bogata notranost. (4 točke)
- C) Dobi poudarjen transept ali prečno ladjo (floris v obliki latinskega križa), apsidno nadomesti kor s kornim obodom, vezani sistem s središčnim kvadratom, zvonik nad križiščnim kvadratom, dva stolpa zahodnega pročelja, obokanje, kripta. (3 točke)
- D) Banjasto obokanje. Masivni (polni) banjasti obok s poudarjenimi prečnimi oprogami. (2 točki)
- E) Stavba simbolizira božjo utrdbo pred zlom, uteleša varnost, ki jo vera daje človeku, ogroženemu od zunanjega sveta. (1 točka)
- F) Gotika, Francija. (2 točki)
- G) Skeletna gradnja je najbolj razvidna v paličastih nosilcih, ki segajo od tal preko vseh nadstropij stene do sklepnikov na temenu križnorebrastega oboka. (3 točke)

5. PREPOZNAVANJE OBDOBJA

- A) Severna renesansa (renesansa v nizozemskih in nemških deželah), 15. in 16. stoletje. (3 točke)
- B) Zanimanje za realizem in anatomijo (plastično oblikovanje telesa), natančno opazovanje narave, namesto geometrične perspektive je v ospredju atmosferska perspektiva, pozornost za detajl. (3 točke)
- C) Krilni oltar (lahko triptih ali poliptih), sestavljen je iz več lesenih kril oziroma tabel, ki se zapirajo in odpirajo – tako ločimo delavniško (zaprto) in praznično (odprto) stran oltarja; table so poslikane z obeh strani (včasih so lahko tudi kiparsko obdelane). (3 točke)
- D) Naslikan je seneni voz, ki predstavlja bogastvo tega sveta, in ljudje se trudijo, da bi se povzpeli nanj, da bi šli za njim (predstavljeni so ljudje različnih stanov, položajev, starosti ...) – vendar ta seneni voz vlečejo peklenščki. (3 točke)
- E) Albrecht Dürer; lesorez in bakrorez. (3 točke)
- F) Na sliki 4 je alegorično upodobljen motiv Vitez, Smrt in Hudič, ki predstavlja moralno vprašanje, kam se bo vitez (slehernik) obrnil, ali se bo pustil preslepiti hudiču, ki ga zapeljuje s prave poti. Na sliki 5 je motiv Štirih jezdecev apokalipse, povzet iz Razodetja, ki opozarja na konec slehernika oziroma na konec sveta; jezdeci poosebljajo kugo, lakoto, vojno in smrt. (3 točke)

6. PREPOZNAVANJE OBDOBJA

- A) Barok; 17. in 18. stoletje. (2 točki)
- B) Zlati oltar – gre za baročni tip lesenega oltarja; nad predelo se dviguje razgibana kompozicija z osrednjo nišo, v kateri je upodobljen zavetnik cerkve; oltar je bogato okrašen z različnim okrasom (vitice, hrustančevje, angelske glavice ...), pozlačen. (3 točke)
- C) Kranjska – navezava na italijanska izhodišča (uveljavitev beneško šolanih kiparjev v Ljubljani, Benetkah, Rimu). Štajerska – štajerski barok pa se navezuje na srednjeevropske oziroma avstrijske vplive (Gradec, Dunaj). (3 točke)
- D) Emonski škofje – ob njihovi postavitvi je nakazana povezava z začetki krščanstva na tem področju: poudarjena je tradicija krščanstva že od rimskih časov dalje. (2 točki)
- E) Francesco Robba; oltar Sv. rešnjega telesa, Vodnjak treh kranjskih rek. (2 točki)
- F) Mojstrsko oblikuje marmor: elegantno razgibane figure, ki so proporcionalno pravilno oblikovane oziroma uravnotežene; pogosto ostro zalomljene gube; draperije dopolnjujejo slikovit, dinamičen vtis, izrazi na obrazih odslikavajo močna čustva; kompozicija je pretehtana glede na oltarno zasnovno celote. (3 točke)
- G) Kužno znamenje v Mariboru, Jožef Straub. (3 točke)

7. SLIKARSTVO 19. STOLETJA

- A) Romantika, realizem in impresionizem.

(2 točki)

Romantični slikarji izhajajo iz posameznikovega osebnega doživljanja in odnosa do sveta, poudarjajo notranja občutja, stanja, kar se kaže v izbiri in obravnavi motivov (krajina, skrivnostna preteklost, eksotične dežele, literarne zgodbe); njihovo temeljno izrazno sredstvo sta barva in svetloba, ki imata tudi pomembno sporočilno vrednost; poudarjena subjektivnost.

(3 točke)

- B) Srečno družinsko življenje, samozavest meščanov, pomen izobrazbe, ni bahavosti, natančnost upodobitve, naravne barve, plastičnost, čista svetloba.

(3 točke)

- C) Slika 1: C. D. Friedrich, Popotnik nad zamegljeno pokrajino;
slika 2: E. Delacroix, Sardanapalova smrt;
slika 3: J. Tominc, Družina dr. Frušiča;
slika 4: G. Courbet, Pogreb v Ornansu.

(2 točki)

- D) J. Petkovšek je naslikal domačo družino za mizo v izbi, pri čemer se je osredotočil na težko vzdušje med družinskimi člani, nesprejetost sebe kot slikarja v kmečki družini; interier predstavlja značilno kmečko izbo tedanjega časa, v ospredju pa je napetost med domačimi, prazen stol (deluje boljše, bolj meščansko) verjetno nakazuje mesto slikarjeve žene, ki je mama ni sprejela.

(3 točke)

- E) Na sliki 1 je samotnost in majhnost človeka v prostranstvu pokrajine, veličastje dogajanja (oblaki) dokončano v ateljeju.

Sliki 6 in 7: slikano na prostem, osončene barve, slikar želi upodobiti svetlobne in atmosferske učinke, pozoren je na ozračje upodobitve, na vtis, ki ga krajina zapusti, na platno nanaša čiste barve, ki jih ne meša na paleti; prikupni motivi.

(5 točk)

8. ARHITEKTURA 19. STOLETJA

- A) Historizem – gre za prepoznavno arhitekturno smer v različnih evropskih deželah, ko se ustvarjalci zgledujejo po različnih zgodovinskih slogih, kar je povezano s širšim zanimanjem za preteklost v tem obdobju; tako govorimo o neoslogih oziroma psevdoslogih (npr. neoromanika, neogotika, neorenesansa, neobarok).

(3 točke)

- B) Pariška Opera je zgrajena v neobaročnem slogu, s čimer je nakazana simbolna navezava na razcvet glasbenega gledališča v tem obdobju, na kar kaže njena razgibana stavbna lupina, monumentalnost in slikovit kiparski okras.

(3 točke)

- C) Razstaviščne stavbe, industrijski objekti, železniške postaje, stavbe za svetovne razstave, nebotičniki, mostovi.

(3 točke)

- D) Secesija (ali art nouveau, jugendstil, modern style, modernissto, stile liberty). Enake likovne prvine določajo videz arhitekture in detajlov v notranji opreми (ograje, pohištvo, lestenci, keramični okras itd.)

(3 točke)

- E) Veleblagovnica; Hermes oziroma Merkur, bog trgovine.
Po kaduceju, čeladi in sandalih s krilci.

(3 točke)

- F) Arhitekt Antonio Gaudi izhaja iz razgibanih organskih, naravnih form, ki jih prepleta z bogato kulturno tradicijo svoje rodne Španije in njenih mavrskih vplivov; slikovito govorico ustvarja z dekorativnimi elementi, pri čemer ima veliko vlogo keramika; stavbo razume kot celostno umetnino, ki jo poveže tudi z naravnim okoljem.
- (3 točke)*

9. AVANTGARDNA GIBANJA – DADAIZEM IN NADREALIZEM

- A) Avantgarda – v vojaškem besednjaku izvidnica, predhodnica. Je umetnostna smer pred svojim časom, radikalno zahteva novosti. Avantgardna gibanja z manifesti izražajo svoja načela.
- (3 točke)*
- B) Sliki 8 in 9 – Marcel Duchamp, slika 10 – Salvador Dali, slika 11 – Max Ernst, slika 12 – René Magritte.
- (3 točke)*
- C) Slika 9 – fotomontaža, slika 11 – frotaž, slika 13 – asemblaž, slika 15 – kolaž.
- (3 točke)*
- D) Ready-made: predmeti iz vsakdanjega sveta kot galerijski objekt. V uveljavljena, kanonizirana umetniška dela posežejo z doslikavami, ki spremenijo pomen. Na tak način pričakujejo novo razumevanje klasične umetnine. Razbijajo konvencije, razvrednotijo vsa tradicionalno veljavna pravila, škandal postane sestavni del umetniške strategije.
- (3 točke)*
- E) Vključujejo svet podzavesti in svet sanj. Resnične poglede iz pokrajin in videz predmetov povežejo s podobami iz sanj. Tako nastanejo nove vsebinske celote in upodobljeni predmeti pridobijo drugačen pomen.
- (3 točke)*
- F) Abstraktna umetnost:
Je nepredmetna umetnost – ne vključuje elementov vidnega sveta, slikarji se izražajo z avtonomnimi likovnimi sredstvi: barvo, ploskvijo, kompozicijo; s tem ustvarjajo novo likovno resničnost.
- (3 točke)*